

V. SÜS BİTKİLERİ KONGRESİ

06-09 Mayıs 2013

YALOVA

BİLDİRİLER

CİLT - II

ATATÜRK BAHÇE KÜLTÜRLERİ MERKEZ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
YALOVA

www.susbitkilerikongresi.com

Yükselen Değer: Soğanlı Kesme Çiçekler

Tuğba Kılıç¹, Yeşim Okay², Soner Kazaz²

¹Bozok Üniversitesi, Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, 66200 Yozgat

²Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, 06130 Dışkapı/Ankara

¹tugba.kilic@bozok.edu.tr

Özet

Soğanlı bitkiler, soğan, rizom, yumru gibi özelleşmiş toprak altı organlarıyla yetiştirilen bitkilerdir. Bu bitkiler, buket, sepet, çelenk ve aranjman yapımında kullanılmakta yani kesme çiçek olarak değerlendirilmekte ve soğanlı kesme çiçekler olarak adlandırılmaktadırlar. Soğanlı bitkileri çok iyi birer kesme çiçek yapan en önemli özellikleri, dayanıklı sapları, göz alıcı renkteki ve bol miktardaki çiçekleri ile uzun ömürlü olmalarıdır. Genellikle geç sonbahardan ilkbahara kadar kış ayları boyunca çiçeklenebilmekte, dolayısıyla kışın sınırlı olan çiçek çeşitliliğinin artırılmasını sağlamaktadırlar. Bu nedenle de kesme çiçek olarak ayrı bir öneme sahiptirler.

Soğanlı kesme çiçekler hemen hemen tüm dünya ülkelerinde yetiştirilmektedir. Bu türlerin üretim ve ticaretteki önem sırası ülkelere göre farklılık göstermektedir. Ayrıca üretimleri ile ilgili verilere ulaşmak ülkelerin farklı sınıflandırmalar yapmaları nedeniyle oldukça güçtür. Ancak başta zambak ve lale olmak üzere glayöl, frezya, sümbül, nergis, iris, alstroemeria, hippeastrum, zantedeschia, anemon ve ranunculus kesme çiçek sektöründe ekonomik açıdan oldukça önemli türler olarak görülmektedir. Bu türlerin üretiminde başta gelen ülke Hollanda olup, Amerika, Çin, Fransa, Şili ve Japonya gibi ülkeler ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte ticarete söz sahibi olan ülkeler ise, yine başta Hollanda olmak üzere; Kanada, Kosta Rika, Meksika, Kenya ve Ekvator gibi ülkelerdir.

Bu çalışmada, dünyada soğanlı kesme çiçek üretiminin durumu, öne çıkan türler bakımından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çiçek soğanı, kesme çiçek, ticaret, dünya, Hollanda.

Rising Value: Bulbous Cut Flowers

Abstract

The bulbous plants which grow with specialized underground organs like bulbous, rhizome and tuberous. These plants are used in preparing bouquet, flower basket, wreath and arrangement as cut flowers and named as bulbous cut flowers. The most important feature of the bulbous plants using as cut flowers is their tough stalks, their glamorous and plenty flowers and their long vase life. They bloom generally from the beginning of late autumn till the spring during the winter months and so they are providing the diversity of the flowers, which is limited in the winter. Therefore, they have a particular importance as cut flowers.

The bulbous cut flowers are grown almost in all countries of the world. The order of importance of these flowers on the production and trade are differing by countries. On the other hand, it is very difficult to get the data related to their production, because of the different classifications of the countries. However, being in the first place liliun and tulip, gladioli, freesia, hyacinth, narcissus, iris, alstroemeria, hippeastrum, zantedeschia, anemone and ranunculus are accepted as economically important species of the cut flower sector. The leading country of the production of these species is the Netherlands and the countries like United States, China, France, Chile and Japan come into prominence. At the same time, the major countries of the trade are on the first place the Netherlands; Canada, Costa Rica, Mexico, Kenya and Equator.

On this study, the bulbous cut flower production situation on the world is evaluated in point of the prominent species.

Keywords: Flower bulb, cut flower, trade, world, Holland.

Giriş

Süs bitkileri sektörü genel olarak kesme çiçekler, iç mekan süs bitkileri, dış mekan süs bitkileri ile doğal çiçek soğanları (geofitler) olmak üzere 4 farklı faaliyet alanına ayrılmıştır. Ülkelerin farklı sınıflandırma yöntemleri nedeniyle süs bitkileri üretiminin tüm faaliyet alanları düzeyinde değerlendirilmesi oldukça

güçtür. Ancak; süs bitkileri sektörü içerisinde üretimi ve ticareti en fazla yapılan alanın kesme çiçekler olduğu söylenebilmektedir (Karagüzel ve ark., 2010).

Kesme çiçekler; tohum, fide yada soğan, rizom gibi toprak altı organlarından yetiştirildikten sonra kesilerek toplanan, buket, sepet, çelenk ve aranjman yapımında kullanılan

çiçeklerdir. Ticari anlamda 20. yy'da önem kazanmış ve birçok ülke için önemli bir faaliyet alanı oluşturmuştur (Taşçıoğlu ve ark., 2005).

Günümüzde 50'den fazla ülkede kesme çiçek üretimi yapılmaktadır. 2012 yılında dünyada toplam 560.000 ha alanda kesme çiçek üretimi yapılmakta ve bu değer toplam süs bitkileri üretim alanının %39'unu oluşturmaktadır. Bu üretimin büyük çoğunluğunu gül ve krizantem oluşturmakla birlikte lale, *Gerbera*, frezya ve zambak gibi türlerin üretiminin de giderek arttığı görülmektedir (Kazaz, 2013).

Binlerce tür ile milyar dolarlık bir sektör konumuna gelen kesme çiçekler; dünya çapında ulaştığı 5.8 milyar Euro'luk ihracatı ve 5.3 milyar Euro'luk ithalatı ile hızla büyüyen ve gelişen bir yatırım alanı olarak dikkat çekmektedir (Anonim, 2011). İhracatta Hollanda, Kolombiya ve Zimbabve gibi ülkeler ön plana çıkarken ithalatta ise Almanya, İngiltere, Amerika, Hollanda gibi ülkeler yer almaktadır. Kesme çiçek sektöründe dünyada lider konumda olan Hollanda'nın ihracatta ilk sırada yer almasına karşın ithalatta da başta gelen ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Kazaz, 2013).

Kesme çiçek üretim ile ticaretinin artma nedeni, doğal olarak tüketim miktarındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Kesme çiçek ticaretinde yer alan ülkelerin tüketim değerleri incelendiğinde Avrupa Birliği ülkelerinin tüm dünyadaki çiçek üretiminin %50'sini tükettikleri ve bu ülkelerde kişi başına kesme çiçek tüketiminin yüksek olduğu görülmektedir (Doldur, 2008). Bugüne kadar, Avrupa'da satılan çiçek türlerine bakıldığında; en popüler türün gül olduğu görülmektedir (Yavuz, 2008). Avrupa kesme çiçek tüketiminde ilk on tür içerisinde yer alan diğer türler ise krizantem, lale, zambak, orkide, frezya, hippeastrum, eustoma, alstroemeria olarak sıralanmaktadır (Rikken, 2010).

Kesme çiçek tüketiminde Avrupa'dan sonra ikinci önemli bölge Amerika'dır. Amerika'nın kesme çiçek tüketimi türler bazında ele alındığında ilk on tür içerisinde sırasıyla gül, krizantem, karanfil, alstroemeria, zambak, lale, *Gerbera*, gypsophila, glayöl ve iris yer almaktadır (Anonymous, 2010).

Dünya kesme çiçek üretimi, tüketimi ve ticareti incelendiğinde gül ve krizantem türlerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Bununla birlikte lale ve zambak gibi soğan, rizom vb. toprak altı organlarından yetiştirilen soğanlı bitkilerinde kesme çiçek sektöründe yoğun olarak yer aldığı belirtilmektedir. Soğanlı kesme çiçekler olarak adlandırılan bu bitkiler, yıl boyu yetiştirilebilme imkanlarının bulunması, pazar taleplerinin yüksek olması ve diğer yıllık ve çok yıllık bitkiler gibi dallanmış bir yapı göstermedikleri için sık dikim imkanı ile birim alandan daha yüksek verim elde edilebilmesi gibi nedenlerle kesme çiçek sektörünün büyümesinde çok büyük katkıları olan bitkilerdir (Laschkewitsch ve ark., 2001).

Soğanlı bitkileri çok iyi birer kesme çiçek yapan en önemli özellikleri, dayanıklı sapları, göz alıcı renkteki ve bol miktardaki çiçekleri ile uzun ömürlü olmalarıdır (Anonymous, 2013a). Genellikle geç sonbahardan ilkbahara kadar kış ayları boyunca çiçeklenebilmekte; kışın sınırlı olan çiçek çeşitliliğinin artırılmasını sağlamaktadırlar (Zümreoğlu ve ark., 2004).

Dünyada ticari üretimi yapılan soğanlı kesme çiçekler; lale, zambak, frezya, glayöl, ranunculus, anemon, zantedeschia, nergis, iris, alstroemeria, ornithogalum, sümbül, dahlia, hippeastrum, şakayık, allium ve liatris olarak sıralanabilir (AIPH, 2011).

Soğanlı kesme çiçek üretimi

Dünya çapında kesme çiçek sektörü içerisinde, soğanlı bitkilerin üretimi incelendiği zaman; lale ve zambak türlerinin ön plana çıktığı görülmektedir (De Hertogh ve ark., 1993; Buschman, 2005). Bununla birlikte glayöl, frezya, sümbül, nergis, iris, alstroemeria, hippeastrum, zantedeschia, anemon ve ranunculus da kesme çiçek sektöründe ekonomik açıdan oldukça önemli türlerdir (De Hertogh ve ark., 2012).

Lale, dünya genelinde en büyük soğanlı bitkiler grubunu temsil etmektedir (Başkent, 2008). Tüm soğanlı bitkiler içerisinde en popüler olan türdür (Anonymous, 2013a). Yıl boyunca üretimi yapılabilmektedir. Dünyada ısıtmalı seralarda, yüksek tünellerde ve açıkta yetiştiriciliği yapılmaktadır (Gill ve ark., 2007). Ayrıca son yıllarda yaygın olarak topraksız kültür şekli olan hidroponik kültürde de üretimi yapılmaktadır. Hollanda'da, lale üretiminin %30-35'i bu şekilde gerçekleştirilmektedir (Miller, 2002). Başta Hollanda olmak üzere, Japonya, Fransa, Polonya, Almanya ve Yeni

Zelanda gibi birçok ülkede üretimi yapılmaktadır (Buschman, 2005).

Zambak, kesme çiçek olarak kullanımıyla dünyadaki en önemli soğanlı bitki türlerinden biridir (Thakur ve ark., 2005; Grassotti ve ark., 2011). Dünya kesme çiçek üretiminde söz sahibi olan ülkelerde zambak yetiştiriciliği çoğunlukla örtüaltında ve genellikle de topraksız yetiştiricilik şeklinde gerçekleştirilmektedir (Tehranifer ve ark., 2011). En büyük üretici Hollanda olmakla birlikte, Fransa, Şili, Amerika, Japonya ve Yeni Zelanda da zambak üretiminde önemli ülkelerdir (Buschman, 2005).

Glayöl, dünyada birçok ülke tarafından yaygın bir şekilde yetiştiriciliği yapılan soğanlı bir bitkidir (Singh ve ark., 1998). Hollanda, Almanya, İngiltere ve Meksika önemli üretici ülkelerdir (AIPH, 2011).

Frezya, parlak renkleri ve hoş kokusuyla kış aylarında kesme çiçek olarak en çok tercih edilen soğanlı bitkilerden biridir (Anonim, 2013a). Avrupa'da karanfilden sonra en fazla üretilen kesme çiçektir (Anonim, 2007).

Alstroemeria, Güney Amerika kökenli, Avrupa pazarında önemli bir yere sahip olan soğanlı kesme çiçeklerdendir (Aros ve ark., 2011). Yıl boyu örtüaltında ve açıkta yetiştiriciliği yapılabilmektedir (Reid, 2006). Kesme çiçek olarak İtalya, Hollanda, İsveç, Çin, Japonya, Meksika, Kanada ve Amerika gibi birçok ülkede üretimi yapılmaktadır (AIPH, 2011).

Ranunculus, erken sonbaharda çiçeklenmesi ile kesme çiçek olarak popülaritesi giderek artan önemli bir soğanlı bitkidir (Hamrick, 2003). Yaygın olarak kesme çiçekçilikte tercih edilen türü *Ranunculus asiaticus*'tur (Kılıç, 2011). Kesme çiçek olarak İtalya'da yoğun olarak üretilmektedir (AIPH, 2011).

Anemon, oldukça önemli bir soğanlı bitki olup, kesme çiçek üretiminde üzerinde en çok durulan türü *Anemone coronaria*'dır (Arı ve ark., 2010). İtalya ve Hollanda'da kesme çiçek olarak üretimi yapılmaktadır (AIPH, 2011).

Sümbül, gösterişli çiçekleri ve yoğun kokusu ile kesme çiçek olarak değer taşıyan soğanlı bir bitkidir. Finlandiya, İsveç ve Hollanda'da kesme çiçek olarak üretimi yapılmaktadır (AIPH, 2011).

İris, farklı biçimleri ve değişik tondaki renkleri ile önemli bir soğanlı bitkidir. Kesme çiçek olarak kullanılan türü *Iris germanica*'dır

(Kılıç, 2011). İtalya, Hollanda, Kanada ve Amerika'da kesme çiçek olarak üretimi yapılmaktadır (AIPH, 2011).

Nergis, soğanlı bitkiler içerisinde en büyüleyici bitkilerden biridir ve popülaritesi yeni varyetelerin geliştirilmesi ile giderek artmıştır (Biekart, 1934). Hollanda ve İngiltere önemli üretici ülkelerdir (Anonymous, 2013a).

Hippeastrum, dünyada oldukça önemli bir kesme çiçek haline gelen, gösterişli çiçeklere sahip popüler bir soğanlı bitkidir (Kılıç, 2011). En önemli üretici ülkeler Hollanda ve Güney Amerika'dır (Anonymous, 2013a).

Zantedeschia, çiçeklerinin güzelliği ve uzun vazo ömrü ile popüler bir kesme çiçek haline gelmiştir (Lazzereschi ve ark., 2011). Dünyanın birçok yerinde benimsenmiş olan bu bitki, kesme çiçek olarak Amerika, Kolombiya, Yeni Zelanda ve Kenya'da ticari olarak üretilmektedir (Anonymous, 2013b).

Dünyada üretimi yapılan soğanlı kesme çiçek türleri ile yoğun olarak üretimlerinin yapıldığı ülkeler Çizelge 1'de verilmiştir.

Soğanlı kesme çiçeklerin dünya üretim ve ticaretindeki önem sırası ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte, üretimleri ile ilgili verilere ulaşmak, ülkelerin farklı sınıflandırmalar yapmaları nedeniyle oldukça güçtür. Soğanlı kesme çiçek türlerinin yetiştiriciliğinde, uluslararası raporlara, tür bazında veri olarak giren ülkeler; Almanya, Amerika, Çin, Finlandiya, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İtalya, Japonya, Kanada, Macaristan, Meksika, Norveç, Tayvan ve Yunanistan'dır (Çizelge 2).

Çizelge 2 incelendiğinde verilerin yıllar bazında düzenli olarak yer almadığı görülmektedir. Soğanlı kesme çiçekler içerisinde yer alan hemen tüm türlerin dünya ülkelerinde yetiştirilmekte oldukları izlenmektedir. Bazı ülkelerde doğrudan soğanlı kesme çiçek şeklinde yetiştiriciliği yapılmakta, bazı ülkelerde ise sadece soğan üretimi ve saksılı üretim gerçekleştirilmektedir. Hollanda'nın hem soğanlı kesme çiçekler grubuna giren türlerin hemen hepsini yetiştiriyor olması, hem de yetiştiriciliğini türlere göre değişmekle birlikte kesme çiçek, saksılı çiçek ve soğan üretimi şeklinde çeşitlendirmiş olması dikkat çekmektedir.

Dünyanın en büyük kesme çiçek üreticisi olarak lanse edilen Hollanda'da 2010/2011 yılında toplam 4.779 ha alanda kesme çiçek

üretimi yapılmış olup, bu üretimin yaklaşık %16'sını soğanlı kesme çiçekler oluşturmaktadır (AIPH, 2011). Soğanlı kesme çiçekler içerisinde lale ve zambak, Hollanda'nın en önemli üretim kalemlerini oluşturmaktadır. Hollanda'da 4 milyon lale soğanı üretilmekte ve bu değer %53'ü kesme çiçek olarak tüketilmekte; 2.21 milyon zambak üretilmekte ve bu değer 0.41 milyonu kesme çiçek olarak kullanılmaktadır (Benschop ve ark., 2010).

Soğanlı kesme çiçek ticareti

Soğanlı kesme çiçek olarak üretimi yapılan türlerin ihracat değerleri ayrı ayrı olacak şekilde veri tabanlarında yer almamaktadır. Ancak bazı ülkelerde soğan ve yumruların elde edilen kesme çiçekler adıyla yapılan gruplandırmalar bulunmaktadır (Çizelge 3).

Çizelge 3 incelendiğinde özellikle zambak ihracatında, Kosta Rika (2010 yılı: 15 084 milyon €), Kenya (2008 yılı: 8854, 2009 yılı: 7205, 2010 yılı: 3188 milyon €) ve Ekvator (2009 yılı: 1644 milyon €)'un önemli sayılabilecek düzeyde gelir elde ettikleri görülmektedir. Kanada soğanlı ve yumrulu kesme çiçek ihracatından 2006 yılında 12 874 milyon € kazanırken, bu değer 2010 yılında 10 769 milyon € olarak gerçekleşmiştir.

Dünyada zambak, nergis, sümbül, lale gibi soğanlı kesme çiçek üretim ve ticaretinde Hollanda'nın söz sahibi olduğu bilinmektedir. Hollanda'nın 2010 ve 2011 yıllarında kesme çiçek ihracatından elde ettiği bildirilen (€/dal) değerler Çizelge 4'de belirtilmektedir. Bu türler içerisinde, soğanlı kesme çiçek olarak kabul edilen lale, zambak, frezya, şakayık ve alstroemeria türlerinden yüksek değerler elde edilmiştir.

Soğanlı kesme çiçek olarak üretimi yapılan türlerin ithalat değerleri de, üretim ve ihracat değerlerinde olduğu gibi türler bazında ayrı ayrı olacak şekilde veri tabanlarında yer almamaktadır.

AIPH 2011 verilerinde, Kanada'nın soğanlı kesme çiçekler grubunda yer alan ithalat değerlerinin özellikle 2006 yılında yüksek olduğu (3082 milyon €), bu değer 2007, 2008 ve 2009 yıllarında giderek azaldığı (sırasıyla 2258, 1404, 1259 milyon €), 2010 yılında ise bir miktar artış göstererek 1480 milyon € değerine ulaştığı kaydedilmiştir. Dünya ticaretine ilişkin verilerde ithalat değerleri bakımından bilgi edinilebilen türlerden biri glayöldür. 2010

yılında, Amerika 863 milyon € değerinde, Kanada ise 29 milyon € değerinde glayöl ithal etmiştir. Her iki ülke de glayöl ithalatını Meksika'dan karşılamışlardır (Çizelge 5).

Sonuç

Kesme çiçek, dünya çapında devamlı olarak büyüyen bir sektördür. Sektörde çok sayıda türün üretimi ve ticareti yapılmaktadır. Bu türler içerisinde soğanlı kesme çiçekler önemli bir yer tutmaktadır. Ekolojik toleranslarının yüksek olması ile yıl boyu üretim imkanı sağlayan soğanlı kesme çiçekler, benzersiz çiçek formları sayesinde pazar taleplerinin yüksek olması ve sık dikim imkanı ile birim alandan daha yüksek verim elde edilebilmesi gibi nedenlerle kesme çiçek sektörünün büyümesinde önemli katkıları olan bitkilerdir. Kesme çiçek sektörü açısından bu kadar avantajlı olan bu türlerin üretimi belirli ülkelerde yoğunlaşmakla birlikte pazarlanmasında belirli bir düzenin mevcut olmaması dikkat çekicidir.

Kaynaklar

- Anonymous, 2010. Cut Flowers in the United States. ISSN 19206615 Market Indicator Report AAFC No. 10702E. Kanada.
- Anonymous, 2013a. www.bulbsonline.org, Erişim: Nisan 2013.
- Anonymous, 2013b. <http://en.wikipedia.org/wiki/zantedeschia>, Erişim: Nisan 2013.
- Anonim, 2007. Freesia Yetiştiriciliği. Milli Eğitim Bakanlığı Yayını Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, 46s., Ankara.
- Anonim, 2011. Iğdır Ovasında Yeni Bir Fırsat, Kesme Çiçekçilik. T.C. Serhat Kalkınma Ajansı, Iğdır Yatırım Destek Ofisi.
- Anonim, 2013a. www.agaclar.net Erişim: Nisan 2013.
- AIPH, 2011. International Statistics Flowers and Plants. Vol 59. Institut Fur Gartenbauökonomie Der Universtat Hannover.
- Aros, D., H. Ragers ve C. Rosati, 2011. Proc. Xth IS On Flower Bulbs and Herbaceous Perennials, Eds.: J. E. Van Den Ende et al., Acta Hort. 886, ISHS 2011.
- Arı, E. ve H. Akın, 2010. Türkiye Kesme Çiçek Sektörü İçin Alternatif Bir Tür: *Anemone Coronaria*. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi 23(2): 79–86, Antalya.
- Başkent, A., 2008. Ring (Yüzük) Kültüründe Farklı Katı Ortamların Lale Soğanı Oluşumu ve Özelliklerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi.

- Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Benschop, M., R. Kamenetsky, M. Le Nard, H. Okubo ve A. De Hertogh, 2010. The Global Flower Bulb Industry: Production, Utilization, Research. Horticultural Reviews, Volume 36.
- Biekart, M., 1934. Narcissus For Garden and Home. Extension Service New Jersey College of Agriculture and Agricultural Experiment Station. ABD.
- Buschman, J. C. M., 2005. Globalisation Flower–Flower Bulbs–Bulb Flowers. Acta Hort. 673:27–33.
- De Hertogh, A. A. and M. Le Nard, 1993. Physiological and Biochemical Aspects of Flower Bulbs. pp. 53–69. In: A. De Hertogh and M. Le Nard (Eds.), the Physiology of Flower Bulbs. Elsevier Science Publ., Amsterdam.
- De Hertogh, A., J. M. Scheepen, R. Kamenetsky, M. Le Nard ve H. Okubo, 2012. The Globalization of Flower Bulb Industry. CRC Press 2012, Page 1–16.
- Doldur, H., 2008. Kesme Çiçek Üretimi ve Ticareti. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi, (16): 26–45, İstanbul.
- Gill, S., C. Schuster, R. Anacker ve S. Wadkins, 2007. Production of Tulips As A Cut Flowers. Maryland Üniversitesi.
- Grassotti, A., F. Gimelli, 2011. Bulb and Cut Flower Production in the Genus *Lilium*: Current Status and the Future. Acta Hort. 900, 21–35.
- Hamrick, D., 2003. Ball Redbook V2, 17th Ed. Ball Publishing, Batavia, Ill.
- Karagüzel, O., A. B. Korkut, B. Özkan, F. G. Çelikel ve S. Titiz, 2010. Süs Bitkileri Üretiminin Bugünkü Durumu, Geliştirilme Olanakları ve Hedefleri. Ziraat Mühendisliği 7. Teknik Kongresi, Ziraat Mühendisleri Odası Yayını, 1300 S., Ankara.
- Kazaz, S., 2013. Sözlü Görüşme. Dünya’da ve Türkiye’de Kesme Çiçek Sektörünün Durumu. www.sonerkazaz.com/ 2013/02/dunyada-ve-turkiyede-kesme-cicek-sektorunun-durumu/.
- Kılıç, T., 2011. Dünya’da ve Türkiye’de Soğanlı Kesme Çiçek Üretimi ve Ticareti. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 192 S. Ankara.
- Laschkewitsch, B. ve R. Smith, 2001. Growing Cut Flowers For Market. North Dakota State University, 1-4-02; W-7-10; 500-4-11. Amerika.
- Miller, W., 2002. A Primer On Hydroponic Cut Tulips. Department of Horticulture Cornell University Ithaca NY 14853.
- Reid, A., 2006. Alstroemeria. Department of Agriculture and Food, 8 P., Western Australia.
- Rikken, M., 2010. The European Market For Fair and Sustainable Flowers and Plants. Trade For Development Centre. Belgium.
- Singh, K. P., P. R. Ramachander ve G. S. P. Rao, 1998. Effect of Distinct Corm Grades On Flowering and Corm Development in *Gladiolus*. Indian Journal of Horticulture, 55: 4, P: 332–336.
- Taşcıoğlu, Y. ve C. Sayın, 2005. Türkiye’de Kesme Çiçek Üretim ve İhracat Yapısı. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi 18(3): 343–354. Antalya.
- Tehraniyar, A., Y. Selahvarzi and B. Alizadeh, 2011. Effect of Different Growing Media On Growth and Development of Two *Lilium* (Oriental and Asiatic Hybrids) Types in Soilless Conditions. Proc. 1st IS On the Genus *Lilium*. Acta Hort. 900: 139–142.
- Thakur, R., A. Sood, P. K. Nagar, S. Pandey, R. C. Sobti, P. S. Ahuja, 2005. Regulation of Growth of *Lilium* Plantlets in Liquid Medium By Application of Paclobutrazol Or Ancymidol For Its Amenability in A Bioreactor System: Growth Parameters. Plant Cell Rep. 25: 382–391.
- Yavuz, G., 2008. Kesme Çiçek. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. ISSN: 13038346. Ankara.
- Zümreoğlu, S., S. Erkal, C. Akgül, E. Ergun, S. Kostak, E. Aksu, G. Görür, N. Uzunoğulları, C. Hantaş, E. Kaya, N. Altın, B. V. Uluğ ve K. Gürsan, 2004. Süs Bitkileri. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Çiftçi Eğitim ve Yayın Serisi, 123 S., Ankara.

Çizelge 1. Dünyada üretimi yapılan soğanlı kesme çiçekler ve üretiminin yoğun olarak yapıldığı ülkeler (Kılıç, 2011).

Ülkeler	Üretilen Başlıca Türler
Hollanda	Lale, Zambak, Glayöl, Nergis, İris, diğer birçok çeşit
Birleşik Krallık	Lale, Nergis, Glayöl
A. B. D	Lale, Nergis, Glayöl, Zambak, İris
Çin	Lale, Nergis, Zambak
Fransa	Lale, Zambak, İris, Glayöl, Dahlia, Nergis
Japonya	Lale, Zambak, Glayöl
Polonya	Lale, Zambak, Nergis, Glayöl, Dahlia
Tayvan	Zambak, Glayöl
İsrail	Nergis, Ranunculus
Şili	Lale, Zambak
Yeni Zelanda	Lale, Zambak, Zantedeschia, İris
Avusturalya	Lale, Zambak
Brezilya	Glayöl, Hippeastrum
Güney Afrika	Lale, Hippeastrum, Zambak
Belçika	Begonya, Zambak
Almanya	Lale, Glayöl, Nergis

Çizelge 2. Soğanlı kesme çiçek üretim alanları (ha) ve/veya adet (milyon) bakımından dünya ülkelerinin durumları (AIPH, 2011).

Türler	FL (10) (ha)	DE (08) (ha)	GR (95) (ha)	HU (06) (ha)	IT (07) (adet)	NL (10) (ha)	NO (06) (adet)	SE (08) (ha)	GB (08) (ha)	CN (10) (ha)	JP (08) (ha)	TW (08) (ha)	MX (09) (ha)	CA (10) (adet)	US (10) (adet)
Alstroemeria					18.08	66		1	11.8	7.49	95		71	15.62	9.87
Hippeastrum								2.3							
Anemon					58.10	24 (bulb)									
Dahlia												43			
Frezya						110									
Glayöl		790	80		33.32	722 (bulb)			234 (bulb)	2.90		276	3.667		89.68
Sümbül	2.68 (p.p)					1.21 (bulb)		6.4							
İris					19.01	284(bulb)								5.80	57.57
Zambak				6	69.66/ 63.91/ 14.04	196 3.68 (bulb)	4.717				862	331	112	12.05	93.38
Nergis	1.041 3.04 (p.p)					1.66 (bulb)		0.5 3.1 (p.p)	4.08 (bulb)					19.78	
Ornithogalum															
Ranunculus					131.84										
Lale	59.98 (bulb)	24	3	10		10.06 (bulb)	78.87	125.7						96.67	155.7
Zantedeschia				6	20.09										
Diğer		23.7						0.5	64 (bulb)						

FL: Finlandiya, DE: Almanya, GR: Yunanistan, HU: Macaristan, IT: İtalya, NL: Hollanda, NO: Norveç, SE: İsveç, GB: İngiltere, CN: Çin, JP: Japonya, TW: Tayvan, MX: Meksika, CA: Kanada, US: Amerika; p. p: saksı bitkisi.

Çizelge 3. Dünyada yetiştirilen soğanlı kesme çiçeklerin ihracat değerleri (1000 €) ve miktarları (kg), (AIPH, 2011).

		2006	2007	2008		2009		2010	
		Değer	Değer	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar
Kanada	Soğanlı-Yumrulu Bitkiler	12 874	12 014	8 406		7 198		10 769	
Kosta Rika	Lilium							15 084	3 114
	Kala							270	83
	Glayöl							50	14
Meksika	Glayöl			1 086		784		892*	
Kenya	Alstromeria			1 997	972	1 434		1 053	456
	Kala			2 408	415	1 099	234	832	36
	Frezya							28	4
	Zambak			8 854	1 027	7 205	831	3 188	302
	Ornithagalum			1 267	441	899	335	675	234
	Ranunculus			106	35	410	143	212	66
Ekvator	Alstroemeria					718	178		
	Zambak					1 644	378		

*Meksika, glayöl ihracatından elde ettiği 2010 yılındaki değer 863 milyon eurosunu Amerika, 29 milyon eurosunu ise Kanada'ya yaptığı ihracattan karşılamıştır.

Çizelge 4. Hollanda'nın soğanlı kesme çiçek ihracat değerleri (adet/€), (Kılıç, 2011).

Kategori	Ürün	Miktar	%11:10	Değer (2011)	Değer (2010)
Kesme çiçek	Lale	772.810.910	1.5	0.12	0.13
	Zambak	33.374.112	1.4	0.78	0.82
	Orkide	5.883.655	-2.8	2.56	2.55
	Frezya	70.982.263	0.7	0.16	0.18
	Alstroemeria	54.538.930	-6.1	0.17	0.18
	Şakayık	18.771.320	102.9	0.44	0.71
	Toplam	956.361.190	0.9	0.22	0.22

Çizelge 5. Ekvator'dan zambak ithal eden ülkelerin değer (1000 €) ve miktarları (1000 kg), (AIPH, 2011).

İthalatçı Ülke	Değer	Miktar	İthalatçı Ülke	Değer	Miktar
Fransa	8	2	Bahreyn	1	
Almanya	1		Birleşik Arap Emirliği	9	2
Hollanda	1		Orta Doğu Toplam	10	2
Rusya	8	2	Azerbeycan	3	1
Avrupa Toplam	18	4	Diğer	2	
Arjantin	3	1	Asya Toplam	5	1
Kanada	32	7			
Küba	17	3			
Dominik Cumhuriyeti	33	9			
Panama	38	10			
Peru	22	12			
Porto Rico	3	1			
Amerika	1438	323			
Uruguay	13	3			
Diğer	10	2			
Amerika Toplam	1609	371			